

Alois Marhoul: Krutá pravda o dinosaurech

V pořadí jedenáctá sbírka Aloise Marhoul (vydala Agentura KRIGL, Praha, 2015) obsahuje více než sedm desítek básní, které mají z formálního hlediska společného jmenovatele. Šlechtí je vyzrálá úspornost vyjádření a s tím korespondující srozumitelná, přesná a direktní obraznost prozrazující přemýšlivost, životní i tvůrčí zkušenost a schopnost aforistické zkratky, která je příznačná pro všechny básně sbírky. Hledat básnické figury v jednotlivém verši je zbytečné, většinou je celá básníková výpověď (zejména u kratších opusů, např. *Olgoj chorchoj /což je mongolský název pro mytického pouštního megačerva, pozn. JT/*) metaforou. Organizujícím prvkem verše je rytmus, proti jehož pravidelnosti se autor prohřešuje jen výjimečně a v některém případě záměrně - to pokud jde o pointu obsahující paradox a vracející čtenáře „na zem“: *OPRAVDU CHCETE ODSTRANIT všechny přijaté zprávy? // Dívám se do očí svému mobilu/ A nevím/ Nevím/ proč mi po tolika letech/ ještě vyká/ „Nevím, proč mi po tolika letech/ ještě vykáš?“ / píšu// A obrazovka se samým štěstím/ rozzáří/ aby/ aby pochvíli/ opět potemněla// Jako malé dítě!*

Ostatně s paradoxem se setkáme v mnoha dalších číslech sbírky: *Tak jsem to nemyslel, Hra na schovávanou, Co z tebe jednou bude, Moudřejší ustoupí* atd. Paradox by nebyl funkční bez schopnosti zkratky a smyslu pro nadsázku a humorný úhel pohledu na zachycenou a vyjádřenou realitu. Ten je autorovi v této sbírce zcela vlastní a odlehčuje možné „nebezpečí“ filozoficky „těžkých“ point. I proto se *Krutá pravda o dinosaurech* dobře čte.

Společným jmenovatelem celé řady básní je pak prvek jakéhosi bilancování, vědomí konečnosti životní i tvůrčí cesty leckdy prokládaný skepticismem a poznáním nevratnosti prožitého. Za všechny uvedu alespoň tyto opusy: *Nepůjdu lacino, Celý život, Zač je toho loket, Všem nám jde po krku, Den po dni, Jednou bude pozdě na všechno, Bezhlesou krajinou* atd. Patří ve sbírce k těm nejlepším.

Nepřiliš početné jsou verše vyjadřující deziluzi, pocit marnosti a snad i skepsi razantněji: *Zahryznout se, Je na spadnutí* a další. Tento tón (poněkud pochmurný) je opět vyvážen autorovým smyslem pro humor, realitu a „schopností chodit po pevné zemi“ (*Ryba smrdí od hlavy*). Příznačné v tomto smyslu jsou básně inspirované zdánlivě obyčejnými výjevy a situacemi, v jejichž vyjádření je vtip imanentně obsažen (alespoň několik příkladů: *Pohádka pro dospělé, Moudřejší ustoupí, S vámi nám bude líp, Slezte z toho lustru, Donalde*). Je samozřejmé, že mnohé básně obsahují zmíněné a mnou zdůrazněné prvky v syntéze, vytržení a akcentování jednoho (dominatního) je zjednodušením, kterého se recenzent dopouští ve snaze roztrždit všechna čísla sbírky do několika celků na základě jejich společného jmenovatele.

Celkově je sbírka vzácně vyvážená, při veškeré snaze v ní nelze označit verše, které by bylo lépe vypustit. Nevadí ani nečekaně konkrétní drsná a lehce šokující pointa básně *Co z tebe jednou bude?*, v níž autor zcela rezignoval na obraznost a čtenářovu fantazii.

Jsem přesvědčen, že se touto svou poslední sbírkou Alois Marhoul, který zůstává poezii až zarputile věrný už od poloviny sedmdesátých let minulého století, výrazně posunul a bezesporu se zařadil mezi zralé básníky, kteří mají čtenářům co říci.

Jiří Tušl